

De nieuwe, complete methode voor de tweede fase

WERELDWIJS WEET WAAR HET OM DRAAIT

Geen dynamischer vak dan aardrijkskunde. Het is veelzijdig, verklaart hoe de wereld in elkaar zit en belicht alle mogelijke facetten van de samenleving. Bovendien vormt het een belangrijke basis voor de algemene ontwikkeling. Samen met de nieuwe Wereldwijs voor de tweede fase krijgt u alle ruimte om de grenzen van uw vak te verkennen. U weet dus zeker dat u op uw eigen, succesvolle manier aardrijkskunde kunt blijven geven. En dat u de vrijheid houdt uw les zelf in te vullen. Zo blijft uw vak een avontuur. En bereidt u de leerlingen nog beter voor op de wereld. Want... daar draait het toch om?

VRAAG NU UW BEoordelingsKENPLAAR AAN!
BEL 10781 020 70 94 OF KLIK OP WERELDWIJSTWEEDEFASE.NL

WERELDWIJS

Malmberg

Saxion studeren

IS AARDRIJKSKUNDE HELEMAAL JOUW DING?
Dan is Ruimtelijke Ordening en Planologie voor jou dé hbo studie bij uitstek! Kijk snel op www.saxion.nl/rop

saxion.nl

Unie van Waterschappen

ONDER
NOSSUM
LTUUR
NELEM
SCHAP

KNAAG

De Grote Bosatlas

Onmisbaar, ook bij de Aardrijkskunde Olympiade

www.bosatlas.nl

V O O R R O N D E

N A T I O N A L E

A A R D R I J K S K U N D E

O L Y M P I A D E 2 0 1 0

OPGAVEN
LEERLINGEN

AARDRIJKSKUNDE
OLYMPIADE

V O O R R O N D E 2 0 1 0

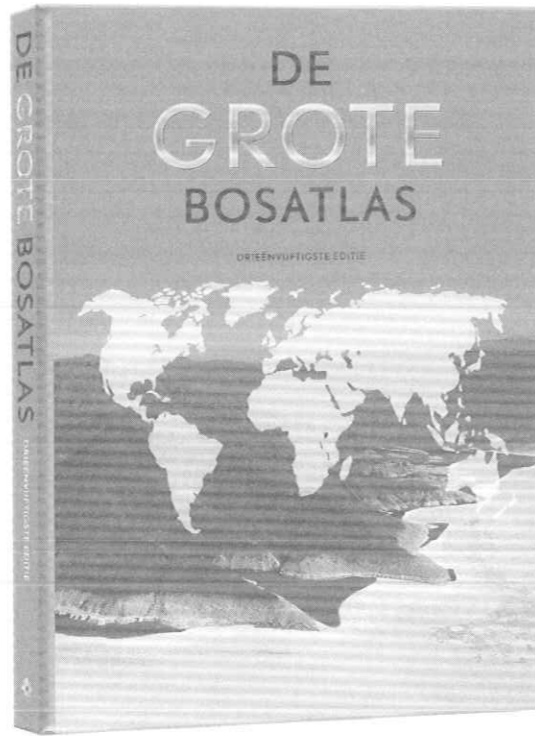
aardrijkskunde
olympiade

slo

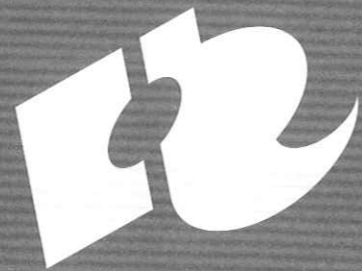

V O O R T G E Z E T O N D E R W I J S

DE BOSATLAS

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of ga naar www.bosatlas.nl

HOGESCHOOL
ROTTERDAM

Verantwoording

© 2010 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Rob Adriaens, Hans Maas, Harrie Mennen, Henk Post

Advies: Arij Eijsberg, Bruno van Erp Taalman Kip, Alienke Jansen, Evelien Herps, Maarten Kimmel, Thomas de Leeuw, Ruud van Roon, Lody Smeets, Lieuwe Veerman

Eindredactie: Rob Adriaens

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrielink bv

Vormgeving binnenwerk: Cito, afdeling MMS en Rita Kleise

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2010 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies, FMG-UvA
- Cito, Instituut voor Toetsontwikkeling
- Educatieve Hogeschool van Amsterdam
- Faculteit Aard- en Levenswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam
- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
- Fontys Lerarenopleiding Tilburg
- Hogeschool Utrecht, Archimedes Lerarenopleiding
- Hogeschool Rotterdam
- KNAG, Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Saxion, Hogescholen, Deventer en Enschede
- SLO, Nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling
- Topografische Dienst
- Transparencies to Educate
- Uitgeverij Malmberg
- Uitgeverij ThiemeMeulenhoff
- Unie van Waterschappen
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties

Opgavenboekje

Voorronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2010

Inhoud

	pagina
Aanwijzingen voor de kandidaten	2
A Het Drents-Friese Wold	3
B De rivier de Nijl	5
C De Parelrivier delta	7
D Tanzania	9
E De Hanzelijn	10
Verantwoording	12

Aanwijzingen voor de kandidaten

- 1 Deze toets bestaat uit vijf vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.
- 2 Het totaal aantal te behalen scorepunten is 60.

A Het Drents-Friese Wold	12 punten
B De rivier de Nijl	11 punten
C De Parelrivier delta	13 punten
D Tanzania	14 punten
E De Hanzelijn	10 punten
- 3 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 4 Bij sommige vragen moet je eerst een keuze bepalen en die vervolgens toelichten/beargumenteren. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste/passende toelichting/argumentatie.
- 5 Bij de 'uitlegvragen' wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet je niet alleen de oorzaak, reden, of verklaring geven maar ook een onderbouwing met een bron of een opbouw van je uitleg in twee of drie stappen. Voor zo'n volledige uitleg krijg je meestal 2 of 3 scorepunten, voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen. Zorg dat je uitleg zo kort/beknopt mogelijk is.
- 6 Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A tot en met E) een **nieuw** antwoordblad.
- 7 Gebruik bij deze toets de **52e of de 53e editie van De Grote Bosatlas** en het bijgeleverde bronnenboekje. Bij elk vraagstuk begint de nummering van de bronnen met 1. De bronnen zijn dus niet doorgenummerd.
- 8 Het gebruik van kladpapier, rekenmachine en geodriehoek / liniaal is toegestaan.
- 9 Je hebt voor deze toets **120 minuten** de tijd.

- De aanleg van de Hanzelijn en de nieuwe stations bij Dronten en Kampen-Zuid kunnen de regionale ontwikkeling stimuleren. De gemeente Kampen heeft al aangegeven dat het het gebied rondom het nieuwe station Kampen-Zuid wil gaan ontwikkelen. De verwachting is dat door de verbeterde bereikbaarheid Dronten en Kampen interessantere plaatsen worden voor de vestiging van bedrijven.
- 6 (2p) Geef voor bedrijven nog twee vestigingsplaatsvoordelen van Dronten en Kampen ten opzichte van steden als Zwolle of Amsterdam.

Succes!

E De Hanzelijn

Gebruik de bronnen bij E in het Bronnenboekje.

Tussen Lelystad en Zwolle wordt sinds 2007 de Hanzelijn aangelegd. Deze spoorlijn moet de reistijd tussen Groningen en Amsterdam met ongeveer twintig minuten verkorten. In Dronten en Kampen komen nieuwe stations. De Hanzelijn zal via een tunnel onder het Drontermeer lopen en tussen Hattem en Zwolle zal een nieuwe spoorbrug over de rivier de IJssel worden gebouwd. Eind 2012 moet de Hanzelijn gereed zijn, waarna er overdag per uur twee intercity-treinen, twee stoptreinen en één goederentrein in beide richtingen over zullen rijden.

Gebruik de overzichtskaarten van Nederland in de atlas en de bronnen.
Treinreizigers uit de noordelijke provincies zullen in de toekomst vaak via de Hanzelijn naar de Randstad reizen.

- 1 (2p) Welke twee drukke stations in Midden-Nederland zullen als gevolg van de aanleg van de Hanzelijn worden ontlast?

Na het vaststellen van het tracé van de Hanzelijn is besloten om ten zuiden van Kampen de spoorlijn nog te verhogen en extra bruggen te bouwen.

- 2 (1p) Geef met behulp van het bronnenmateriaal de noodzaak voor deze aanpassingen.

- 3 (1p) Geef een reden waarom er tussen Hattem en Zwolle voor is gekozen om de Hanzelijn direct naast de N50 aan te leggen.

Gebruik de overzichtskaarten van Nederland in de atlas.
Tussen Dronten en Kampen gaat de Hanzelijn via een tunnel onder het Drontermeer door. Aan de Flevolandse zijde van de tunnel wordt een faunapassage aangelegd.

- 4 (2p) Beredeneer waarom juist hier de aanleg van een faunapassage nuttig is.

De Hanzelijn komt vlak voor de nieuwe brug over de IJssel bij Zwolle samen met de Veluwelijn (de lijn Amersfoort-Zwolle). Vanaf hier volgen beide spoorlijnen hetzelfde traject naar station Zwolle.

- 5 (2p) Geef twee voordelen van het bundelen van deze spoorlijnen op dit traject.

A Het Drents-Friese Wold

Gebruik de bronnen bij A in het Bronnenboekje.

Tijdens het Saalien (370.000 - 130.000 jaar geleden) kwam landijs in Nederland ongeveer tot aan de lijn Haarlem-Utrecht-Nijmegen. Gebieden die bedekt zijn geweest met landijs hebben daar over het algemeen een aantal sporen van glaciële verschijnselen aan overgehouden. Hieronder staat een aantal glaciële verschijnselen (op alfabetische volgorde):

- gletsjerkom
- gletsjerklassen
- keileem
- pingoruïne (laagte met omringend heuveltje ontstaan als gevolg van de aanwezigheid van een ijslens in de ondergrond)
- sandr (smeltwaterafzetting)
- stuwwal
- zwerfstenen

Gebruik bron 3.

De drie foto's in bron 3 hebben betrekking op glaciële verschijnselen die in het Drents-Friese Wold kunnen worden waargenomen.

- 1 (2p) Schrijf 'foto 1', 'foto 2' en 'foto 3' op je antwoordblad en schrijf erachter welk glaciëel verschijnsel op de betreffende foto is waar te nemen.

Gebruik bron 1.

In de tekst wordt gesproken over stuifzandterreinen die in de 19^e eeuw zijn ontstaan. De mens heeft een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van deze terreinen.

- 2 (2p) Beschrijf het ontstaan van stuifzandterreinen in gebieden als het Drents-Friese Wold.

Gebruik bron 4.

- 3 (3p) Geef drie aanwijzingen op de kaart in bron 4 waaruit duidelijk blijkt dat Vledder en omgeving een typisch esdorp vormen.

Gebruik bron 4.

In het Nationale Park Drents-Friese Wold ontspringt de Vledder Aa vlakbij een stuifzandterrein, het Aekingerzand of de Kale Duinen geheten en dat ligt weer vlakbij Appelscha. Ten zuiden van Vledder mondt de Vledder Aa uit in de Wapserveensche Aa.

- 4 (2p) Zal de kwaliteit van het water van de Vledder Aa er beter of slechter op worden naarmate dit water dichterbij de monding in de Wapserveensche Aa komt? Beargumenteer je keuze.

Gebruik bron 4 en 5.

Op de kaart van Vledder en omgeving staan vier plekken aangegeven met de cijfers 1, 2, 3 en 4.

- 5 (1p) Bij welke plek is de foto van bron 5 gemaakt?
- A bij plek 1
 - B bij plek 2
 - C bij plek 3
 - D bij plek 4

Gebruik bron 4.

Het waterschap controleert in het Drents-Friese Wold niet alleen de kwaliteit van het water van de Vledder Aa en de Wapserveensche Aa, maar regelt ook de hoeveelheid water in de bovenloop van deze beken.

- 6 (1p) Hoe blijkt uit bron 4 dat de waterstand in de bovenloop van de Vledder Aa geregeld wordt?

Natuurbeleid in Nederland is er vooral op gericht om natuurgebieden als het Drents-Friese Wold deel uit te laten maken van een veel groter ruimtelijk geheel van natuurgebieden.

- 7 (1p) Met welke atlaskaart kan dit het beste worden aangetoond?

D Tanzania

Gebruik de bronnen bij D in het Bronnenboekje.

Gebruik bron 1 in het Bronnenboekje en de atlaskaarten 162-163 en 202A (52e druk: 146-147 en kaart 191A).

De bevolkingsdichtheid in het noorden en het oosten van Tanzania is relatief hoog.

- 1 (3p) Verklaar de hoge bevolkingsdichtheid in deze delen van Tanzania. Je verklaring moet een situatiebeschrijving voor het noorden, een situatiebeschrijving voor het oosten en een algemene regel bevatten.

Gebruik bron 4 en de atlaskaarten 166, 206 en 212 (52e druk: 150 en 193-194).

- 2 (2p) Leg uit dat de ruimtelijke structuur van het spoorwegnetwerk in Tanzania typerend is voor een (voormalige) kolonie. Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

- 3 (1p) Wat is er de reden voor dat in het zuiden van Tanzania geen spoorwegen zijn aangelegd? *Tip: Gebruik je atlas.*

- 4 (1p) Welk gegeven op kaart 212 (52e druk: 194) duidt op de traditionele rol van Tanzania als periferieland in het wereldsysteem?

Gebruik bron 4 en de Grote Bosatlas, kaarten 162-163 (52e druk: 146-147).

Ondanks de aanwezigheid van een droog, steppeachtig gebied in de Dodomaregio, kan er (op bescheiden schaal) druiventeelt plaatsvinden.

- 5 (2p) Noem twee fysisch-geografische omstandigheden die druiventeelt in deze regio mogelijk maken.

- 6 (2p) Leg uit waardoor Tanzania zowel een droge als natte tijd heeft.

In 1973 werd Dodoma, een meer centraal gelegen stad in het binnenland van Tanzania, aangewezen als nieuwe hoofdstad. Tot dan toe was dat Dar es Salaam aan de kust.

- 7 (3p) Noem een politiek, een economisch én een demografisch argument waarmee de Tanzaniaanse overheid de keuze voor de verplaatsing van de hoofdstad kon onderbouwen.

- 6 (3p) Door welke recente mondiale ontwikkeling vormt de grote groep arbeidsmigranten anno 2010 een dreigend sociaal probleem? Beschrijf hoe deze ontwikkeling tot sociale problemen kan leiden.

Gebruik bron 1.

De haven van Hongkong wordt gelet op zijn geografische ligging wel vergeleken met Rotterdam; die van Guangzhou met de haven van Antwerpen.

- 7 (2p) Maak voor zowel Hongkong als Guangzhou duidelijk waarom deze vergelijking wordt gemaakt.

Waarschijnlijk zal op korte termijn de haven van Shanghai de grootste containerhaven worden.

- 8 (2p) Beredeneer waarom het logisch is dat de haven van Hongkong op korte termijn zal worden gepasseerd als grootste containerhaven door de haven van Shanghai.

B De rivier de Nijl

Gebruik de bronnen bij B in het Bronnenboekje.

Gebruik bron 1.

Vergeleken met andere grote rivieren als de Amazone en de Zaïre (Kongo) is de waterafvoer van de Nijl betrekkelijk klein.

- 1 (1p) Geef hiervoor de oorzaak.

Gebruik bron 3 en atlaskaart 162-163 (52e druk 146-147)

- 2 (1p) Bereken het verhang van de Nijl tussen het Victoriameer en de monding.

Gebruik atlaskaart 162-163 (52e druk 146-147) en 162A (52e druk 146A).

Het brongebied van de Witte Nijl bevindt zich in de gebergten rondom het Victoriameer. De ontstaanswijze van het meer houdt verband met de tektonische bewegingen in Oost-Afrika. Het meer ligt vrij hoog ten opzichte van NAP, maar bevindt zich toch in een soort laagte ten opzichte van de omgeving.

- 3 (2p) Leg uit hoe de tektonische bewegingen in Oost-Afrika ertoe hebben geleid dat de plaats waar nu het Victoriameer ligt, laag kwam te liggen ten opzichte van de omgeving.

Gebruik bron 2 en kaartblad 162-163 (52e druk 146-147).

Het regiem van de Witte Nijl verschilt sterk van het regiem van de Blauwe Nijl.

- 4 (1p) Wat is de oorzaak voor het verschil in regiem tussen de Witte Nijl en de Blauwe Nijl.

Gebruik bron 2.

- 5 (2p) Leg uit hoe het verschil in de totale afvoer tussen de plaatsen Dongola en Aswan ontstaat.

Gebruik kaartblad 162-163 (52e druk 146-147).

Alleen het deel van de Nijl benedenstrooms van Aswan wordt intensief voor de scheepvaart gebruikt. Dit was ook al zo vóóordat de Aswandammen werden gebouwd.

- 6 (1p) Wat is er de oorzaak van dat bovenstrooms van Aswan de Nijl maar weinig voor de scheepvaart wordt gebruikt.

- Op de langere termijn zal de aanleg van de Aswandammen onder andere grote gevolgen hebben voor de Nijldelta.
- 7 (2p) Beredeneer welk gevolg de aanleg van de Aswandammen zal hebben voor de grootte van de Nijldelta.

- Ondanks dat de Nijl bovenstrooms van Aswan niet veel voor de scheepvaart wordt gebruikt, is de Nijl vanuit cultureel oogpunt in de loop van de geschiedenis belangrijk geweest voor Afrika.
- 8 (1p) Geef hiervoor de oorzaak.

C De Parelrivier delta

Gebruik de bronnen bij C in het Bronnenboekje.

De regio rond de Parelrivier (Pearlriver) in het zuidoosten van China is sinds 1980 van een overwegend agrarisch gebied veranderd in een van de meest dynamische industriële en dienstenregio's van de wereld. In deze opdracht onderzoek je welke factoren een rol gespeeld hebben in de metamorfose van dit gebied.

Regio's, zoals de Parelrivier delta, bouwen een eigen netwerk op met andere regio's in de wereld.

- 1 (1p) Binnen welk verschijnsel past een ontwikkeling waarbij regio's steeds vaker netwerken opbouwen met andere regio's in de wereld?

Een groot deel van de Parelrivier delta hoort administratief tot de provincie Guangdong. Dat geldt -zoals je op bron 1 kunt zien- niet voor Hongkong.

- 2 (1p) Wat is de historisch-geografische reden waarom Hongkong niet tot deze administratieve eenheid hoort?
- 3 (2p) Leg uit dat Shenzhen haar snelle opkomst na 1998 vooral te danken heeft aan de nabijheid van Hongkong. Betrek in je antwoord de economische situatie van beide steden.
Je antwoord moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.
- 4 (1p) Op welke manier heeft de overheid de ontwikkeling van kustregio's als de Parelrivier delta gestimuleerd? *Tip: gebruik je atlas.*

Gebruik bron 3.

De helft van de inwoners van deze regio bestaat uit arbeidsmigranten; in de industriestad Dongguan wonen 1.7 miljoen autochtonen en liefst 7 miljoen arbeidsmigranten. Chunming is een van hen.

- 5 (1p) Welke kaart uit de atlas kun je het beste gebruiken om de verhuizing van Chunming van de provincie Sichuan naar de stad Dongguan te verklaren?